

Камянець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
факультет педагогічний
кафедра музичного мистецтва

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Аналіз музичних творів, українська
Викладачі	Яропуд Зіновій Петрович, доцент
Профайл викладачів	music.kpu.edu.ua
E-mail:	yaropudzinoviy@gmail.com
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/index.php
Консультації	Індивідуально-групові: 17.10, 14.11, 12.12.

2. Анотація до курсу

Серед дисциплін музикознавчого циклу, вивчення яких забезпечує всебічну підготовку вчителів музики особливу науково-дидактичну вагу має курс “Аналіз музичних творів”, в якому поєднано теоретичне музикознавство із музичною практикою. Даний курс відноситься до **циклу дисциплін професійної підготовки** і покликаний озброїти майбутнього учителя науковими основами художньо-педагогічного аналізу творів музичного мистецтва. Розкриття художнього змісту твору і визначення його педагогічних можливостей – це дві взаємозумовлені сторони аналізу. Своєю єдністю вони сприяють цілеспрямованій і організованій роботі учителя, дозволяють педагогу встановити методично правильні шляхи викладу навчального матеріалу у цікавій і доступній формі. Художній аналіз передбачає розкриття музичного змісту у єдності з формою твору. При розгляді музичних творів необхідно звернути увагу на визначення стилю і жанру твору, його ідейно-тематичного змісту; характеристику музичних засобів (визначення їх виражальних і комунікативних можливостей); будову твору (тип музичної форми, аналіз кожної частини); визначення можливостей твору для художньої освіти учнів і вирішення дидактичних завдань подачі навчального матеріалу на уроці. З огляду на це треба звернути увагу на три важливих компоненти при аналізі музичного твору:

- встановлення навчально-виховної цілі використання музичного твору на уроці;
- визначення труднощів у сприйнятті або виконанні даного музичного твору дітьми;
- визначення шляхів створення емоційного настрою під час сприймання твору дітьми.

3. Мета та цілі курсу

Формування музичного кругозору і організація художньо-оцінювальної діяльності студентів, озброєння їх знаннями і навичками, необхідними для самостійного художньо-педагогічного аналізу творів, а також підвищення рівня художнього виховання засобами музичного мистецтва. Згідно з метою **основними цілями курсу є:**

- а) оволодіння методикою теоретичного і слухового аналізу музичних творів на засадах раціонально-логічного і художньо-емоційного сприйняття;
- б) вивчення основних принципів формоутворення з позицій структурно-композиційних та художньо-процесуальних аспектів;
- в) сформування здатності до самостійного аналізу змісту твору, його музичної мови та засобів музичної виразності як провідних формоутворюючих компонентів;
- г) вироблення уміння використовувати знання з аналізу музичних творів у практичній діяльності в школі.

д) визначати труднощі у сприйманні або виконанні визначеного музичного твору дітьми, створення емоційного настрою під час сприймання твору дітьми.

4. Формат курсу

Стандартний курс (очний, заочний), комбіноване навчання (наприклад, очний курс з елементами дистанційного навчання в системі Moodle).

5. Результати навчання

Результатами навчання даного курсу є сукупність знань, умінь і навичок організації художньо-оцінювальної діяльності студентів, озброєння їх знаннями і навичками, необхідними для самостійного художньо-педагогічного аналізу творів, а також підвищення рівня художнього виховання засобами музичного мистецтва. У зв'язку з цим необхідно оволодіти знаннями художньо-педагогічного аналізу музичних творів, умінням розкривати музичний зміст твору у єдності з його формою і встановлювати навчально-виховну ціль у використанні музичного твору на уроці, визначити труднощі у сприйманні або виконанні визначеного музичного твору дітьми, створювати емоційний настрій під час сприймання твору дітьми.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	Музичне мистецтво, 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) на основі ОКР «молодший спеціаліст»	Музичне мистецтво, 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) на основі ОКР «молодший спеціаліст»
Рік навчання/ рік викладання	Другий/2019-2020	Перший/2019-2020

Семестр вивчення	Третій	Перший
нормативна/вибіркова	Вибіркова навчальна дисципліна	Вибіркова навчальна дисципліна
Кількість кредитів ЄКТС	4 кредити ЄКТС	4 кредити ЄКТС
Загальний обсяг годин	120 год.	120 год..
Кількість годин навчальних занять	40 год.	12 год.
Лекційні заняття	26 год.	6 год.
Практичні заняття	4 год.	2 год.
Семінарські заняття	0 год.	0 год.
Лабораторні заняття	10 год.	4 год.
Самостійна та індивідуальна робота	80 год.	108 год.
Форма підсумкового контролю	залік	залік

7. Пререквізити курсу

Курс «Аналіз музичних творів» тісно пов'язаний з дисциплінами музичного циклу (методика музичного виховання, історія музики, гармонія, поліфонія, хоровий клас і практикум роботи з хором, хорове диригування, вокальний клас, основний музичний інструмент) а й з відповідним матеріалом загальнокультурних, суспільних і психолого-педагогічних дисциплін.

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загальноновживаних програм і операційних систем. Однак викладання навчальної дисципліни потребує аудіо-відео обладнання (програвачі, ноутбуки, записи музичних творів на дисках тощо).

9. Політики курсу

Для вивчення курсу вагоме значення мають «правила гри», які регулюють запізнені завдання, пропущені заняття, академічну доброчесність, плагіат, поведінку в аудиторії тощо* відповідно до встановлених в університеті правил.

Наприклад:**

Письмові роботи. Очікується, що студенти виконають два види письмових робіт (поточний письмовий аналіз музичних творів і модульна контрольна робота).

*НАЗЯВО (<https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/%d0%a1%d0%b8%d0%bb%d0%b0%d0%b1%d1%83%d1%81-%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%82%d0%b8-%d0%a0%d0%a2%d0%9f.pdf>)

** Матеріали Українського католицького університету (<https://academic.ucu.edu.ua/nms/docs-ucu/>)

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Література.

Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Схема курсу

Дата / кількість акад. год.	Тема, план	Форма заняття	Матеріали	Література Інтернетре сурси	Завдання, год	Вага оцінки (балів)	Термі н викон ання
2 год.	Модуль І. Основи художньо-педагогічного аналізу музичних творів: від звуку до музичної композиції і стилю. Тема 1. Вступ. Що таке мистецтво. Музика як вид мистецтва. Автономність мистецтва. Мета мистецтва. Роль музики в культурі суспільства і житті людини. зміст та форма мистецтва. Межі мистецтва. Музичний твір як мистецький феномен, як явище культури. Головні функції музичного мистецтва.	лекція	Презентація / <i>ф-но</i>	1 (2,7, 9, 16, 20); 2 (3, 6, 7).	Завдання стартового контролю: 1.Встановити методом опитування рівень підготовки студентів до вивчення курсу аналізу музичних творів. 2.Визначити перелік тем, які потребують додаткового опрацювання для поглиблення музично-теоретичної підготовки студентів. 3.Стимулювати прагнення студентів до самовдосконалення.	Вага оцінки за навчальні заняття – 30 балів, самостійна робота -10 балів, індивідуальні творчі завдання – 10 балів, МКР – 50 балів. Рейтингова оцінка за результатами поточної успішності (залік) – 100 балів.	

4 год.	тема 2. Художньо-педагогічний аналіз музичних творів. Предмет і завдання курсу. ета і завдання курсу. Три підходи у формуванні музичного сприймання; Роль асоціативності у художньо-педагогічному аналізі. Методи моделювання музичних явищ. Значення віку і досвіду дітей у сприйманні музики, три види уваги.	лекція	Ф-но, аудіо-відео матеріали	1 (2,7, 9, 16, 20); 2 (3, 6, 7).	1.Обґрунтувати методи і зміст системного аналізу музичного твору.		
4 год.	тема 3. Музична мова її елементи Особливості музичної мови, вражальність і зображальність інтонування, музична інтонація. Головні елементи музичної мови. Мелодія як головна музична думка. Типи мелодичного руху. Лад - основа	лекція	Ф-но, аудіо-відео матеріали	1(1,9,11,12, 14,16); 2(1,2,3,4,6, 7,)	1.Письмово скласти план аналізу музичного твору у формі питань. 2.Прослухати укр. нар. пісню (наприклад «Повій, вітре, на Вкраїну» на сл.С.Руданського		

	музично-висотної сторони мелодії. Метро-ритм Як основа музичної пропорційності.				).
4 год.	Тема 4. Тематизм і головні елементи структури музичних творів Тема і музичний образ. Головні принципи членування форми. Внутрішні і зовнішні ознаки членування форми. Типи викладення музичного матеріалу (експозиційний, серединний і заключний). Принципи тематичного розвитку (повторення, варіаційність, розробка, контраст співставлення, репризність, вільний розвиток). Період, складові частини періоду. Різновиди періодів	лекція	Ф-но, аудіо-відео матеріали	1(1, 15, 17, 20, 21); 2(2, 7).	1. Вивчити типи викладення музичного матеріалу, засоби розвитку музичної форми. 2. Прослухати вокально-хоровий твір (наприклад, М. Леонтовича «Льодолом») і визначити формоутворюючі компоненти музичної мови.
2 год.	Основи художньо-педагогічного аналізу	Практичне заняття до теми 2.	Ф-но, аудіо-відео матеріали	1 (2, 7, 9, 16, 20); 2 (3, 6, 7).	1. Охарактеризуйте художньо-педагогічний аналіз

					музичних творів важливий чинник педагогічного керівництва процесом музичного виховання школярів. 2. Розкрийте три підходи у формуванні музичного сприймання школярів. 3. Охарактеризуй те роль асоціативності у художньо-педаго гічному аналізі. 4. Розкрийте методи моделювання музичних явищ. 5. Розкрийте значення віку і досвіду дітей у сприйманні музики. 6. Дайте характеристику
--	--	--	--	--	---

--

					трьом видам уваги у процесі сприймання музики школярами.
2 год.	Виразальні засоби музичного мовлення і головні елементи форми-структури музичних творів	Практичне заняття до теми 3 і 4.	Ф-но, аудіо-відео матеріали	1(1,9,11,12, 14, 15,16, 17, 20, 21); 2(1,2,3,4,6, 7,)	1.Охарактеризуй те музичну інтонацію, її своєрідність і спільність з розмовною інтонацією, виразальність і зображальність музичного інтонування. 2.Розкрийте первинні інтонаційні конструкції і їх роль у створенні музичного образу. 3.Дайте характеристику основним типам мелодичного руху. Назвіть і розкрийте принципи

					тематичного розвитку. 4. Дайте характеристику головним принципам членування форми; зовнішні і внутрішні принципи членування. 5. Обґрунтуйте ладові співвідношення як основу музично-висотної сторони мелодії; метр – основу її часової сторони. Узгодженість метру і ритму (метро-ритм). 6. Дайте характеристику періоду найпростішої побудови; складові частини періоду	
--	--	--	--	--	--	--

2 год.	Тема 5. Структура інструментальної мініатюри. Одночастинна форма. Різновидності одночастинної форми. Проста двочастинна форма. Походження простої двочастинної форми і її типовість для заспівно-приспівної пісні, а також для танцювальної музики. Різновидності простої двочастинної форми (репризна, контрастна і з включенням). Переростання двочастинної форми у тричастинну. Проста тричастинна форма. Функції її частин (експозиція, розвиток, завершення). Типи будови й розвитку середніх частин. Сфера застосування простих музичних форм. Форма рондо: історія виникнення і основний принцип побудови форми рондо. Різновидності форми рондо.	Лекція	Музичний інструмент, аудіо-відео матеріали, репертуарні збірники	1(1, 15, 17, 20, 21) 2(2, 7)	Проаналізуйте самостійно підібрані приклади використання простих форм.
--------	---	--------	--	---------------------------------	--

--

4 год.	Тема 6. Особливості структури творів пісенно-танцювальних жанрів Складні форми (двочастинна, тричастинна), загальна характеристика; Куплетна форма: основний принцип куплетності; Куплетно-варіаційна, строфічна, вільно-куплетна, наскрізна; Варіаційна форма: строгі, вільні, остинатні варіації.	Лекція	Музичний інструмент, аудіо-відео матеріали, репертуарні збірники	1(1, 11, 15, 20, 21)	Проаналізуйте авторські варіанти музики А.Пашкевича і П.Майбороди на слова В.Симоненка «Виростеш ти, сину». Обґрунтуйте можливість множинності музичної інтерпретації поетичного тексту.
2 год	Тема 7. Сонатна форма, циклічні форми. Визначення, загальна характеристика. Побудова сонатного алегро. Вступ і його роль у драматургії форми. Експозиція музичних образів. Характер, тематичний зміст і форма головної партії (контрасна і неконтрасна, замкнута і незамкнута). Зв'язуюча партія, її образне і конструктивне	Лекція	Музичний інструмент, аудіо-відео матеріали, репертуарні збірники	1(4,11,15,17,20,21) 2(5,7)	Законспектуйте принципи будови і розвитку сонатної форми.

	призначення. Характер, тематизм і побудова побічної партії. Заклучна партія, засоби виявлення її завершального характеру. Розробка. Елементи структури розробки. Реприза, її різновидності. Кода – основний заключний розділ сонатного аллегро. Характеристика сонатно-симфонічних циклів.					
--	--	--	--	--	--	--

4 год.	Тема 8. Стилль. Музичний стилль. Обов'язкові і формальні елементи структури музичного твору. Творча техніка. Визначення категорій стиллю. Види стиллю: персональні, етнічні, історичні. Цілісність особистості: система потенцій і тенденцій. Персональний стилль і індивідуально-типологічні особливості особистості: категорії спрямованості, темпераменту, мислення.	Лекція	Музичний інструмент, аудіо-відео матеріали, репертуарні збірники	1(15,20,21) 2(5,7)	Законспектувати визначення понять: музичний стилль і музичний жанр.
4 год	Головні різновидності структури інструментальної мініатюри	Лабораторні заняття до теми 5.	Музичний інструмент, аудіо-відео матеріали, репертуарні збірники («Дитячий альбом «	1(1, 15, 17, 20, 21) 2(2, 7)	1.Складіть план-конспект бесіди з художньо-педагогічного аналізу інструментальних музичних творів написаних у простих формах.

			П.І.Чайковсько го).		2.Обґрунтуйте історичне походження простих музичних форм від усталених форм народного музичення. 3.Проаналізуйте самостійно підібрані приклади використання одночастинної форми 4. Проаналізуйте самостійно підібрані приклади використання простої двочастинної форми; 5. Проаналізуйте самостійно підібрані приклади використання простої тричастинної форми.	
--	--	--	------------------------	--	---	--

2 год.	Різновидності форми рондо	Лабораторне заняття до теми 5.	Музичний інструмент, аудіо-відео матеріали, репертуарні збірники.	1(1, 15, 17, 20, 21) 2(2, 7)	1.Прослухайте «Турецький марш» В.А.Моцарта і встановіть тональні співвідношення між рефреном і епізодами. 2.Виявіть риси рондальності у творі Л.Дакена «Зозуля».
2год.	Головні різновидності форм вокально-камерної музики	Лабораторне заняття До теми 6.	Музичний інструмент, аудіо-відео матеріали, репертуарні збірники.	1(1, 10, 13, 16, 17)	1.Складіть план-конспект бесіди з художньо-педагогічного аналізу творів написаних у куплетній і варіаційній формах. 2.Письмово проаналізуйте розвиток мелодичної лінії пісні (наприклад

					«Зоре моя вечірняя» муз.Г.Гладкого, сл. Т.Шевченка. 3.Прослухайте твір Ж.Масне «Елегія» у виконанні Ф.Шаляпіна і визначте характер музично-темати чної і метроритмічног о поєднання музики з художнім образом і віршовим розміром поетичного тексту. 4.Художньо-педа гогічний аналіз музичних творів, написаних у куплетній, куплетно-варіаці	
--	--	--	--	--	--	--

					йній, наскрізній формах.	
2 год.	Особливості форм інструментальної музики	Лабораторне заняття до теми 7 і 8.	Музичний інструмент, аудіо-відео матеріали, репертуарні збірники.	1(4,10,13,14, 16,17) 2(5,7)	1.Складіть план бесіди з характеристики особливих виразних можливостей драматургії сонатної форми. 2.Прослухайте і виділіть експозицію, розробку, репризу у творах: П.Чайковський Симфонія №6, ч.1; Л.Бетховен Соната №8 (Патетична), ч.1 3.Виявіть ознаки сонатності в Увертюрі до опери «Тарас Бульба» М.Лисенка. 4.Виявіть структурні і композиційні	

					особливості Сюїти для фн-но у формі старовинних танців М.Лисенка. Чому вона називається Українською?	
--	--	--	--	--	--	--

Список рекомендованої літератури

Базова

1. Асафьев Б.В. Музыкальная форма как процесс. Кн. I. 2-е изд. – Л., 1971.
2. Богдан-Ігор Антонич. Національне мистецтво //Наука і культура. – К., 1990. – С. 230-234.
3. Гродзенська Н. Слушание музыки в начальной школе. – М., 1961.
4. Завгородняя Г.Ф. Методика анализа крупных фокальных и инструментальных форм. – Кишинев, 1984.
5. Земцовский И. К теории жанра в фольклоре. //Сов. музыка, 1983, № 4.
6. Зоре моя вечірняя. Збірка пісень на слова Тараса Шевченка. – К., 1980.
7. Козлов П., Степанов А. Анализ музыкальных произведений. - М., 1968.
8. Костюк О. Г. Сприймання музики і художня культура слухача. – К., 1965.
9. Лаврентьева И. Вокальные формы в курсе анализа музыкальных произведений. – М., 1978.
10. Лаул Р. Мотив и музыкальное формообразование. – Л., 1987.
11. Леонтович М. Хорові твори. – К., 2005.
12. Ляшенко І.Ф. Музика в житті людини. – К., 1963.

13. Ляшенко І.Ф. Національне і інтернаціональне. – К., 1991.
14. Мазель Л.А. Строение музыкальных произведений. . М., 1979.
15. Майборода П. Яприйду до тебе з піснею. Вибрані вокальні твори. – К., 2008.
16. Михайлов М. Стил в музыке. – Л., 1990.
17. (27_ Музична форма. – Львів., 1999.
18. Наливайко Д. Искусство: направления, течения, стили. – К., 1981.
19. Остроменський В.Д. Сприйняття музики як педагогічна проблема. – К.
20. Попова Т. Музыкальные жанры и формы. – М., 1954.
21. Ростовський О. Я. Художньо-педагогічний аналіз музичних творів у школі . – К., 1989.
22. Ростовський О.Я. Педагогіка музичного сприймання. – К., 1997.
23. Рудницька О.П. Вчись цінувати прекрасне. – К., 1988.
24. Січинський Д. Хорові твори. – Івано-Франківськ, 2000.
25. Слухання музики в школі. Хрестоматія для І-VІІІ класів. – К., 1963.
26. Сохор А. Теория музыкальных жанров: задачи и перспективы //Теоретические проблемы музыкальных форм и жанров, - М., 1971.
27. Способин И. Музыкальная форма. – М., 1972.
28. Тиц М.О. О тематической и композиционной структуре музыкальных произведений. – К., 1972.
29. Тюлин Ю. и др. Музыкальная форма. 2-е изд. – М., 1974.
30. Українська художня культура. Навчальний посібник за редакцією І. Ляшенка. – К., 1996.
31. Хорові твори на вірші Тараса Шевченка. – К., 1989.
32. Шацкая В.Н. Музыка в школе. – М., 1972.
34. Шип С. Музична форма. Від звуку до стилю. – К., 1998.
35. Ященко Л. українське народне багатоголосся. – К., 1962.

Література (додаткова)

1. Батицький М. Як ти знаєш музику. - К., 1988.
2. Бобровский В. Функциональные основы музыкальной формы. – М., 1978.

3. Машенко Н. Слово, музыка, образ. – К., 1982.
4. Падалка Г. Учитель, музика, діти. – К., 1982.
5. Попова Т. Зарубежная музыка XVIII - начало XIX века. – М., 1976.
6. Рудницька О.П. Основи викладання мистецьких дисциплін. – К., 1998. – С. 33, 49, 98, 161.
7. Теоретические проблемы музыкальной формы и жанров. Сб. статей /Под общ. ред. А.Сохора и Ю. Хлопова. – М., 1987.
8. Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений. Сложные формы. – М., 1987.
9. Юсфин А. Особенности формообразования в некоторых видах народной музыки. Теоретические проблемы музыкальных форм и жанров. – М., 1971.

10. Система оцінювання та вимоги

Розподіл балів, які отримують студенти

МОДУЛЬ I (6 семестр)

Поточний і модульний контроль				Сума
Змістовий модуль 1				100
Поточний контроль	Індивід. завдання	СР	МКР	
30	10	10	50	

Шкала оцінювання:

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100 і більше	A (відмінно)	10	відмінно	

82-89	В (дуже добре)	25	добре	зараховано
75-81	С (добре)	30		
67-74	D (задовільно)	25	задовільно	
60-66	Е (достатньо)	10		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		незадовільно	не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)			

Рейтингова система оцінювання має так форми: поточне, підсумкове семестрове та залікове модульне рейтингове оцінювання.

1.Поточне модульне рейтингове оцінювання здійснюється (в балах за чотирибальною національною шкалою) за певну навчальну діяльність у вивченні даного модуля і охоплює: а) аудиторну роботу (відвідування лекційних занять, робота на практичних і лабораторних заняттях, відповіді під час експрес-опитування); б) самостійну роботу (опрацювання інформаційних джерел, написання рефератів); в) виконання творчих індивідуальних завдань.

Аудиторна робота студента: 30 балів (максимальна кількість). Не був присутнім на жодному занятті з дисципліни – 0 балів;

Самостійна робота: 10 балів (максимальна кількість). Не виконав жодного завдання – 0 балів;
Виконання творчих індивідуальних завдань: 10 балів (максимальна кількість) Не виконав жодного завдання – 0 балів.

2.Підсумкове семестрове модульне рейтингове оцінювання здійснюється (в балах за чотирибальною національною шкалою) за результатами виконання ***модульної контрольної роботи*** – 50 балів (максимальна кількість).

3.Залікове рейтингове оцінювання здійснюється (в балах за чотирибальною національною шкалою) за результатами виконання студентом всіх видів навчальної роботи.